

SAMKEPPNISEFTIRLITIÐ

Mánudagur, 9. maí, 2011

Ákvörðun nr. 16/2011

Yfirtaka Arion banka hf. á Fram Foods hf.

I.

Málavextir og málsmeðferð

Með samrunaskrá mótttekinni 12. nóvember 2010 tilkynnti Arion banki hf. (hér eftir Arion banki) um að bankinn hefði eignast allt hlutfé í Fram Foods hf. (hér eftir Fram eða Fram Foods) og færi með yfirráð yfir félaginu. Samrunaaðilar litu svo á að samruninn félli undir ákvæði a-liðar 6. mgr. 17. gr. a samkeppnislaga. Af þeim ástæðum væri um styttri tilkynningu að ræða í samræmi við ákvæði 7. mgr. 17. gr. a samkeppnislaga nr. 44/2005 og viðauka II við reglur nr. 684/2008 um tilkynningu samruna og málsmeðferð í samrunamálum. Samrunaaðilar starfa ekki á sama markaði og féllst Samkeppniseftirlitið því á að þeim væri heimilt að tilkynna um samrunann með styttri tilkynningu. Jafnframt óskuðu samrunaaðilar eftir heimild til að framkvæma samrunann áður en Samkeppniseftirlitið hefði fjallað um hann í samræmi við ákvæði 4. mgr. 17. gr. a samkeppnislaga. Var undanþágan veitt með bréfi dags. 15. nóvember sl.

Viðræður Samkeppniseftirlitsins við Arion banka hafa leitt til þess að félagið hefur gengist undir sátt í málinu á grundvelli 17. gr. f samkeppnislaga og 22. gr. reglna um málsmeðferð Samkeppniseftirlitsins nr. 880/2005. Sáttin felur í sér að samruna þessa máls eru sett skilyrði en um þau er fjallað nánar í niðurstöðukafla ákvörðunar þessarar.

II.

Samruninn

Samkvæmt 17. gr. samkeppnislaga telst samruni hafa átt sér stað þegar breyting verður á yfirráðum til frambúðar. Getur slík breyting m.a. falið í sér að einn eða fleiri aðilar, sem þegar hafa yfirráð yfir a.m.k. einu fyrirtæki, ná beinum eða óbeinum yfirráðum, í heild eða að hluta, yfir einu eða fleiri fyrirtækjum til viðbótar með því að kaupa verðbréf eða eignir, með samningi eða með öðrum hætti.

Arion banki er viðskiptabanki og með starfsleyfi sem slíkur skv. lögum nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki. Samkvæmt því sem fram kemur í samrunaskrá hefur bankinn yfirráð yfir ýmsum félögum sem tengjast starfsemi hans með beinum hætti. Þá hefur hann yfirráð yfir öðrum félögum sem telja verður hliðar- og tímabundna starfsemi bankans sbr. 21. og 22. gr. laga um fjármálafyrirtæki. Á meðal þessara félaga eru Hafrahlíð ehf., Rekstrarfélagið Vélar og Þjónusta ehf. og Penninn á Íslandi ehf. Einnig hefur Arion banki tekið yfir fleiri rekstrarfélög sem Samkeppniseftirlitið hefur fjallað um samanber m.a. ákvörðun nr. 6/2010, *Yfirtaka Arion banka hf. á 1998 ehf.* Þá er Arion banki stærsti

hluthafinn í Reitum fasteignafélagi en félagið er fyrirferðarmikið á markaði fyrir útleigu verslunar- og atvinnuhúsnæðis, sbr. ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 15/2010, *Yfirtaka Arion banka, NBI, Íslandsbanka, Haf funding og Glitnis á Reitum*. Fara nokkur félög með sameiginleg yferráð yfir Reitum.

Fram Foods rekur matvælaframleiðslufyrirtæki á Íslandi, í Svíþjóð, Frakklandi og Chile auk þess að reka sölu- og dreifingarfyrirtæki í Þýskalandi. Fram kemur í samrunaskrá að starfsemi Fram Foods á Íslandi felist aðallega í innkaupum á hrognum og framleiðslu hálf- og fullunninna vara. Fer þorri framleiðslunnar til erlendra kaupenda. Þá rekur Fram Foods ýmis fyrirtæki erlendis sem framleiða og selja ýmis konar sjávarafurðir. Fyrir samrunann átti Arion banki 25,6% eignarhlut í Fram en eftir samrunann verður hlutur bankans 56,17%.

III.

Niðurstaða

Samkeppniseftirlitið hefur fjallað töluvert um yfirtöku banka á atvinnufyrirtækjum á umliðnum misserum.

1. Umræðuskjal Samkeppniseftirlitsins og úrskurður áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 18/2009

Þann 8. desember 2009 birti Samkeppniseftirlitið umræðuskjal um banka og fjárhagslega endurskipulagningu fyrirtækja. Í því kemur fram það mat að það sé neytendum og atvinnulífinu til hagsbóta að bankar afskrifi eða minnki skuldir rekstrarhæfra fyrirtækja sem eiga í greiðsluerfiðleikum. Bankar verði hins vegar að gera skýra arðsemiskröfu til endurskipulagðra fyrirtækja og gæta að samkeppnissjónarmiðum.

Í umræðuskjalinu er fjallað um skuldavanda íslenskra fyrirtækja og samkeppnisleg álitafni tengd honum. Er þetta viðfangsefni talið afar mikilvægt og geta haft veruleg áhrif á þróun og uppbyggingu íslensks atvinnulífs. Í skjalinu setur Samkeppniseftirlitið fram sautján kjarnasjónarmið sem það telur að hafa eigi að leiðarljósi við endurskipulagningu atvinnufyrirtækja. Dreginn er lærdómur af reynslu annarra ríkja af áþekktum álitafnum og jafnframt er gefið yfirlit yfir það hvernig framangreind þátttaka bankanna á samkeppnismörkuðum horfir við samkeppnislögunum.

Á meðal þeirra 17 kjarnasjónarmiða sem fram koma í skjalinu má nefna eftirfarandi:

- Einungis á að koma þeim fyrirtækjum til aðstoðar, sem eiga sér eðlilegar rekstrarlegar forsendur en forðast þó að endurreisa eða halda gangandi óhagkvæmum fyrirtækjum.
- Það er neytendum og atvinnulífinu til hagsbóta að bankar afskrifi skuldir eða dragi á annan hátt úr of mikilli skuldabyrði rekstrarhæfra fyrirtækja. Beiting samkeppnislaga á ekki að vinna gegn þessu.
- Bankar verða að gera skýra arðsemiskröfu til endurskipulagðra fyrirtækja og gæta verður fyllsta aðhalds um arðsemi.
- Bankar sem öðlast yferráð yfir fyrirtæki verða að fást við freistnivanda þeirra sem starfa í fyrirtækinu. Vandinn felst í því að starfsmenn og stjórnendur hafa ekki sama hvata og áður til að reka fyrirtæki skynsamlega.
- Tryggja verður að eignarhald banka raski ekki samkeppni.

- Draga þarf úr hættunni á því að of mikilli skuldabyrði fyrirtækja sé velt út í verð á vöru og þjónustu.
- Bankar eiga að selja endurskipulögð fyrirtæki svo fljótt sem auðið er í gagnsæju ferli, eftir því sem kostur er. Skráning í kauphöll er vænlegur kostur.

Umræðuskjalið var sent til umsagnar hjá hagsmunaaðilum og hafa Samkeppniseftirlitinu borist ýmsar umsagnir frá m.a. Neytendasamtökunum og ýmsum fyrirtækjum og samtökum þeirra, auk umsagna frá viðskiptaböndum þremur.

Þá ber að líta til þess að þann 21. janúar 2010 birti áfrýjunarnefnd samkeppnismála úrskurð í máli sem varðar samruna Vestia, dótturfélags NBI, og Teymis. Samkeppniseftirlitið heimilaði þennan samruna NBI og Teymis án skilyrða í ákvörðun nr. 34/2009. Síminn hf. er keppinautur Teymis. Síminn kærði niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins til áfrýjunarnefndar samkeppnismála. Komst nefndin að þeirri niðurstöðu í úrskurði sínum í máli nr. 18/2009 *Síminn gegn Samkeppniseftirlitinu* að Samkeppniseftirlitinu hefði borið að setja samrunanum skilyrði þar sem samruninn raskaði samkeppni með umtalsverðum hætti í skilningi 17. gr. c samkeppnislaga. Um þetta segir í úrskurði áfrýjunarnefndar:

„Að mati áfrýjunarnefndarinnar skapast ýmis konar hætta á röskun á samkeppni ef ekki eru settar skorður við langvarandi eignarhaldi lánardrottna á borð við banka að fyrirtækjum á samkeppnismarkaði. Sú röskun getur strítt gegn markmiðum samkeppnislaga og þar með hagsmunum neytenda ef fyrirtæki getur athafnað sig á markaði án eðlilegs aðhalds frá lánardrottnum sínum og eiganda. Telja verður að fjárhagslegur styrkur eigandans skipti hér máli og „þol“ hans til að bíða með að fá fjármagn sitt til baka þar til að önnur fyrirtæki á sama markaði hafa eftir atvikum veikst eða helst úr lestinni. Þá er ljóst að ýmis vandamál skapast við hagsmunatengsl banka, sem liggja víða, og þær miklu upplýsingar sem bankarnir búa yfir um samkeppnisaðila og eftir atvikum viðskiptamenn á markaði. Þá verður ekki horft fram hjá því að bankarnir eru stórir viðskiptavinir á þjónustumörkuðum og í núverandi ástandi eru mörg félög þeim tengd. Getur því skapast hætta á óeðlilegum gerningum og misnotkun þeirrar aðstöðu. Þótt það sé til bóta að eignarhlutir í félögum séu í höndum sérstaks dótturfélags banka leysir það ekki allan vanda.“

Taldi áfrýjunarnefnd að unnt væri að draga úr eða koma í veg fyrir framangreind óæskileg áhrif með því að setja samruna af þessum toga skilyrði:

„Að mati áfrýjunarnefndarinnar er nauðsynlegt að fyrirtækjum í eigu bankanna verði gert skylt að starfa eins sjálfstætt og unnt er á eðlilegum rekstrargrundvelli og að þeim verði ráðstafað innan eðlilegs tíma.“

Samkeppniseftirlitið telur ljóst að sambærileg sjónarmið eigi við um yfirtöku Arion banka á Fram Foods og þann samruna sem áfrýjunarnefndin fjallaði um í tilvitnuðum úrskurði. Þá er ljóst að þessi úrskurður áfrýjunarnefndar veitir Samkeppniseftirlitinu auknar heimildir til að fylgjaframangreindu umræðuskjali um banka og fjárhagslega endurskipulagningu fyrirtækja eftir með bindandi hætti. Til þess að meta fyllilega áhrifin

af samrunanum er rétt að líta til aðstæðna á þeim markaði sem Fram starfar á. Verður vikið að því hér á eftir.

2. Markaðir sem máli skipta og staða fyrirtækja á þeim

Samkvæmt 4. gr. samkeppnislaga er markaður sölusvæði vöru og staðgengdarvöru og/eða sölusvæði þjónustu og staðgengdarþjónustu. Hagfræðileg rök leiða til þess að skoða verður viðkomandi markaði út frá að minnsta kosti tveimur sjónarhornum, annars vegar vöru- eða þjónustumarkaðnum og hins vegar landfræðilega markaðnum. Hafa ber þó í huga að markaðsskilgreiningar í samkeppnisrétti geta ekki verið nákvæmar og eru aðeins notaðar til viðmiðunar, sbr. t.d. úrskurð áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 8/2008 *Fiskmarkaður Íslands hf. gegn Samkeppniseftirlitinu*.

Með viðkomandi vöru- eða þjónustumarkaði er átt við markað fyrir allar vörur og þjónustu sem neytendur líta á sem staðgönguvörur eða staðgönguþjónustu vegna eiginleika þeirra, verðs og áformaðrar notkunar. Staðgönguvara eða staðgönguþjónusta er vara eða þjónusta sem að fullu eða verulegu leyti getur komið í stað annarra vöru eða þjónustu.

Í samkeppnisrétti er landfræðilegi markaðurinn það svæði þar sem samkeppnisskilyrði eru nægjanlega lík til þess að unnt sé að greina þau frá öðrum svæðum í samkeppnislegu tilliti, sbr. t.d. úrskurð áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 3/2008 *Hf. Eimskipafélag Íslands gegn Samkeppniseftirlitinu*. Er hér um að ræða landsvæði þar sem hlutaðeigandi fyrirtæki eru viðriðin framboð og eftirspurn eftir viðkomandi vöru eða þjónustu og sem unnt er að greina frá nærliggjandi svæðum, einkum vegna þess að samkeppnisskilyrði eru greinilega frábrugðin á þeim svæðum. Meðal þátta sem skipta máli við mat á viðkomandi landfræðilegum markaði eru eðli og einkenni viðkomandi vöru eða þjónustu, hugsanlegar aðgangshindranir eða neytendavenjur, greinilegur munur á markaðshlutdeild fyrirtækja á viðkomandi svæði og aðliggjandi svæðum, verðmunur og flutningskostnaður.

Samkeppniseftirlitið hefur fjallað um viðskiptabankamarkað í ýmsum ákvörðunum. Í ákvörðun 50/2008, *Samruni SPRON og Kaupþings*, er að finna ítarlega greiningu á viðskiptabankamarkaði. Í þeirri ákvörðun komst Samkeppniseftirlitið að þeirri niðurstöðu að þrjú viðskiptabankar hefðu sameiginlega markaðsráðandi stöðu á markaðnum fyrir viðskiptabankaþjónustu við einstaklinga og smærri fyrirtækja. Nú er sama starfsemi rekin á Íslandi undir merkjum NBI hf., Arion banka hf. og Íslandsbanka hf. Telja verður að staða núverandi viðskiptabanka á mörkuðum fyrir hefðbundna bankastarfsemi hér á landi sé í aðalatriðum svipuð stöðu forvera þeirra, sbr. einnig t.d. ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 49/2009, *Samruni Kaupþings banka hf. og Arion banka hf.*

Fram Foods starfar á markaði fyrir innkaup á hrognum, framleiðslu á hálf- og fullunnum afurðum, geymslu og sölu til kaupenda. Telja samrunaaðilar að skipta megi þeim markaði niður eftir mismunandi tegundum hrogna. Áætla samrunaaðilar að markaðshlutdeild Fram í útflutningi á hrognum sé upp undir fjórðungur eftir því hvernig markaðurinn er skilgreindur. Samkeppniseftirlitið hefur undir höndum upplýsingar um heildarverðmæti útflutts sjávarfangs og samkvæmt þeim flytur Fram töluvert út af sjávarfangi. Verður að ætla að staða félagsins sé tiltölulega sterk í innkaupum á hrognum á Íslandi. Því til viðbótar er svo sterk staða Arion banka á viðskiptabankamarkaði, sbr. þau sjónarmið

áfrýjunarnefndar samkeppnismála sem birtast í úrskurði hennar nr. 18/2009 og rakin voru í kaflanum á undan. Telur Samkeppniseftirlitið því að samruni þessa máls skapi hættu á því að samkeppni verði raskað.

3. Íhlutun

Af framangreindu leiðir að tilefni er til íhlutunar skv. 17. gr. c samkeppnislaga vegna samrunans. Arion banki hefur lýst yfir vilja til þess að gangast undir sátt í málinu á grundvelli 17. gr. f laganna og 22. gr. reglna um málsmeðferð Samkeppniseftirlitsins nr. 880/2005. Viðræður við samrunaaðila hafa leitt til sáttar í málinu. Sáttin felur í sér neðangreind skilyrði sem sett eru fram í ákvörðunarorðum. Telur Samkeppniseftirlitið að skilyrðin leysi hin samkeppnislegu vandamál sem stafa af samrunanum.

Segja má að þessi samkeppnislegu vandamál felist í grundvallaratriðum í eftirfarandi atriðum í þessu máli:

- Hættu á að eignarhald banka á atvinnufyrirtækinu sem um ræðir verði viðvarandi.
- Eignatengslum sem myndast á milli m.a. keppinauta undir yferráðum Arion banka og dótturfélaga hans.
- Hættu á að viðkvæmar rekstrarupplýsingar um keppinauta yfirtekinna atvinnufyrirtækja sem eru í viðskiptum við Arion banka berist til þeirra félaga sem Arion banki hefur yferráð yfir, þ.m.t. til keppinauta.
- Hættu á að hlutast sé til um að fyrirtæki undir yferráðum Arion banka beini viðskiptum sínum til annarra fyrirtækja undir yferráðum Arion banka og útiloki keppinauta þar með frá mikilvægum viðskiptum.
- Hættu á að Arion banki fjármagni viðvarandi taprekstur yfirtekens fyrirtækis og að stjórnendur þess hafi ekki sömu hvata og áður til þess að reka fyrirtækið skynsamlega.
- Hættu á að Arion banki mismuni viðskiptavinum sínum þannig að félög undir yferráðum bankans njóti betri viðskiptakjara án þess að málefnaleg sjónarmið búi þar að baki.
- Hættu á að viðkvæmar upplýsingar um fyrirtæki í almennum bankaviðskiptum við Arion banka berist til keppinauta viðkomandi fyrirtækja.

Til þess að vinna gegn þessum samkeppnishömlum er í fyrsta lagi lögð sú skylda á Arion banka að selja Fram eins fljótt og mögulegt er og í síðasta lagi innan tiltekinna tímamarka. Er eðlilegt að þátttöku banka í rekstri atvinnufyrirtækja séu settar þröngar skorður hvað tímalengd varðar til þess að takmarka þá hættu á samkeppnisröskun sem almennt felst í yfirtöku banka á atvinnufyrirtækjum við þær aðstæður sem nú ríkja í íslensku atvinnulífi. Andspænis þessum augljósu hagsmunum verður einnig að meta hagsmuni bankans af því að hafa eðlilegt svigrúm til þess að viðhalda eða auka verðmæti þeirra eigna sem um ræðir.

Samkeppniseftirlitið telur nauðsynlegt að trúnaður ríki um frest til sölu. Slíkir tímafrestir, ef opinberir væru, geta augljóslega raskað sölufurli og haft óeðlileg áhrif á ákvörðunartöku kaupenda. Fresturinn getur þannig orðið til þess að draga úr sölumöguleikum á sölutímabilinu og lækkað söluverð viðkomandi eignar. Af því gæti leitt

að bankinn geti ekki fengið sannvirði fyrir eignina sem aftur hefur neikvæð áhrif á efnahagslegan styrkleika hans, sem er forsenda þess að hann geti sinnt því mikilvæga hlutverk að útvega atvinnulífinu lánsfé og aðra þjónustu. Getur það dregið úr þrótti efnahagslífsins og takmarkað samkeppni.

Í skilyrðunum er gert ráð fyrir að meginreglan sé sú að meirihluti stjórnar Fram Foods sé skipuð stjórnarmönnum sem eru óháðir Arion banka. Í sex mánuði frá gildistöku skilyrðanna er bankanum þó heimilt að skipa meirihluta stjórnarinnar. Með því hefur bankinn svigrúm til þess að grípa til ráðstafana sem taldar eru nauðsynlegar til þess að bæta rekstur félagsins. Telji Arion banki að þeim tíma liðnum að þörf sé á lengri fresti til að endurskipuleggja Fram Foods mun Samkeppniseftirlitið taka afstöðu til þess hvort framlengja beri frestinn á grundvelli rökstuddrar beiðni bankans.

Til þess að koma í veg fyrir mögulega samhæfingu í viðskiptastefnu atvinnufyrirtækja undir yfirráðum Arion banka og tryggja að þau starfi áfram sem sjálfstæðir keppinautar á markaði telur Samkeppniseftirlitið mikilvægt að Fram sé rekið óháð Arion banka eftir því sem kostur er. Í skilyrðum sáttarinnar er Arion banka því gert skylt að koma eignarhlut sínum í Fram Foods fyrir í sérstöku eignarhaldsfélagi í eigu bankans og skal félagið starfa sjálfstætt. Þá eru sett skilyrði sem lúta að því að tryggja sjálfstæði Fram gagnvart Arion banka.

Skilyrðin gera einnig ráð fyrir því að Arion banki setji eignarhaldsfélagi sínu sem heldur á hlut bankans í Fram Foods skýra og eðlilega arðsemiskröfu og skilji á milli rekstrar fyrirtækisins og bankans. Er þetta gert til þess að vinna gegn þeirri hættu sem felst í því að bankar sjái sér hag í því að auka virði yfirtekinna fyrirtækja með því að fjármagna undirboð eða aukna markaðssókn og auka þar með markaðshlutdeild viðkomandi fyrirtækja. Skýr eigendastefna, kröfur til stjórnenda Fram og ákvæði um opinbera upplýsingagjöf um aðkomu banka að Fram eru þessu einnig til stuðnings. Þessum skilyrðum er einnig ætlað að takmarka þann freistnivanda (e. moral hazard) starfsmanna hins yfirtekna félags sem getur stafað af eignarhaldi bankans á fyrirtækinu. Vandinn felst í því að hvati starfsmanna og stjórnenda til að reka fyrirtæki skynsamlega getur minnkað ef þeir hafa ástæðu til að ætla að fjársterkur aðili eins og banki muni koma fyrirtækinu til bjargar gangi áhættusamar áætlanir þeirra ekki eftir.

Tengsl banka og atvinnufyrirtækja geta einnig haft áhrif til þess að atvinnufyrirtækin sem tekin eru yfir eða önnur félög sem vega þungt í útlánasafni bankanna beini viðskiptum sínum hvert til annars. Til skamms tíma litið kunna hagsmunir banka af endurheimt skulda að vera best tryggðir með slíku móti en að sama skapi væri samkeppni veruleg hættu búin ef bankar kæmu á þennan hátt í veg fyrir að atvinnufyrirtæki tækju ákvarðanir sem eru viðskiptalega skynsamlegastar á hverjum tíma. Ef viðkomandi fyrirtæki eru öflug á sínu sviði getur þetta leitt til þess að keppinautar útilokist frá mikilvægum viðskiptum. Til langs tíma er hag yfirteknu fyrirtækjanna jafnframt best borgið með því að þau starfi með sem eðlilegustum hætti og leitist í sífellu við að gera eins hagstæða samninga og þeim er unnt. Af þeim sökum telur Samkeppniseftirlitið nauðsynlegt að skilyrðin komi eins og hægt er í veg fyrir þá hagsmunaárekstra sem upp kunna að koma með því að takmarka aðkomu starfsmanna Arion banka að rekstri Fram eins og kostur er.

Íslenskur bankamarkaður er verulega samþjappaður þar sem þrjár viðskiptabankar hafa yfirgnæfandi markaðshlutdeild. Stærð bankanna veldur því að þeir búa yfir umtalsverðum trúnaðarupplýsingum. Í vissum tilvikum búa einstakir bankar yfir trúnaðarupplýsingum um keppinauta þeirra atvinnufyrirtækja sem þeir taka yfir. Er skilyrðunum ætlað að tryggja að slíkar upplýsingar berist ekki til hinna yfirteknu fyrirtækja. Jafnframt er lagt bann við því að viðkvæmar upplýsingar berist frá yfirteknum fyrirtækjum til keppinauta eða viðskiptavina þeirra sem kunna einnig að vera í eigu eða í viðskiptum við sama banka.

Í skilyrðunum er að finna ákvæði sem leggur þá skyldu á Arion banka að taka upp viðvarandi og öflugt innra eftirlit með því að skilyrðin nái markmiði sínu. Ber bankanum að tryggja að óháður aðili innan bankans geti með trúverðugum hætti fylgst með því að skilyrðunum sé hlýtt og gefið Samkeppniseftirlitinu skýrslu um starf sitt. Eftirlit þetta er vitaskuld til viðbótar við hið almenna eftirlit sem Samkeppniseftirlitið hefur með því að fyrirtæki fari eftir ákvörðunum sem teknar eru skv. samkeppnislögum.

IV.

Ákvörðunarorð:

„Yfirtaka Arion banka á meirahluta hlutafjár í Fram Foods hf. felur í sér samruna í skilningi 17. gr. samkeppnislaga nr. 44/2005. Með heimild í 17. gr. samkeppnislaga eru samrunanum sett skilyrði. Með setningu eftirfarandi skilyrða er ekki þörf á ógildingu samrunans:

1.

Söluskylda og sölumáti

1.1

Frestur til sölu

Arion banki skal selja eignarhlut sinn í Fram eins fljótt og verða má [...]¹

Samkeppniseftirlitið getur framlengt sölufrest skv. 1. mgr. samkvæmt umsókn bankans. Í umsókn um framlengingu sölufrests skal rökstutt hvaða atvik hindra sölu. Ef umsóknin byggist á því mati bankans að erfiðar markaðsaðstæður eða sérstakar aðstæður í rekstri eða rekstrarumhverfi Fram hamli sölu innan frests skv. 1. mgr. skal með henni fylgja álit frá óháðum kunnáttumanni þar sem framangreint mat bankans er staðfest.

1.2

Sölumáti

Leitast skal við að selja eignarhlut bankans í Fram í fyrirfram skilgreindu og gagnsæju ferli, t.d. í opnu söluferli eða með skráningu í kauphöll að undangengnu útboði í samræmi við ákvæði laga um verðbréfiðskipti nr. 108/2007.

¹ Fellt út vegna trúnaðar

Móta skal söluáætlun þegar við gildistöku ákvörðunar þessarar.

Eftirlitsaðili bankans sbr. 4. gr. skal fylgjast með söluferlinu og skal söluáætlun liggja fyrir þegar við gildistöku ákvörðunar þessarar.

2.

Aðgerðir gegn skaðlegum hagsmunatengslum

2.1

Almennt

Markmið ákvörðunar þessarar er að tryggja að viðskiptatengsl Arion banka við fyrirtæki sem starfa á sömu eða skyldum mörkuðum og Fram skaði ekki samkeppni á meðan Fram er undir beinum yfirráðum Arion banka. Skal bankinn í því skyni tryggja sjálfstæði Fram á samkeppnismarkaði.

2.2

Eignarhald Fram skal falið sérstöku eignarhaldsfélagi

Eignarhlut bankans í Fram skal komið fyrir í eignarhaldsfélagi í eigu bankans. Hefur Arion banki hf. stofnað félagið Eignabjarg ehf. (hér eftir Eignabjarg) í þessum tilgangi. Skal þetta gert eigi síðar en 15. apríl nk.

Eignabjarg skal lúta eftirfarandi reglum:

- a) Í stjórn eignarhaldsfélagsins sitja fimm menn. Af þeim skulu stjórnarformaður og annar stjórnarmaður til viðbótar vera óháðir Arion banka. Aðrir stjórnarmenn mega ekki koma frá útlánasviðum Arion banka. Með útlánasviðum er átt við viðskiptabankasvið og fyrirtækjasvið en það eru þau svið innan bankans sem bera ábyrgð á útlánum til fyrirtækja. Stjórnarmaður telst óháður ef hann er ekki starfsmaður eða stjórnarmaður hjá bankanum eða fyrirtækjum sem bankinn á meira en 15% eignarhlut í, er ekki maki stjórnarmanns eða stjórnanda hjá ofangreindum aðilum, skyldur þeim í beinan legg eða fyrsta legg til hliðar. Einnig telst stjórnarmaður óháður ef hann er ekki verulega háður framangreindum aðilum í störfum sínum. Þeir sem t.d. sinna reglubundið hagsmunagæslu og/eða ráðgjafarstöfum fyrir framangreinda aðila uppfylla ekki þetta skilyrði.**
- b) Starfsmenn Eignabjargs skulu ekki jafnframt vera starfsmenn Arion banka.**
- c) Stjórnarmönnum í Eignabjargi og starfsmönnum þess er óheimilt að grípa til nokkurra ráðstafana sem dregið geta úr viðskiptalegu sjálfstæði Fram.**
- d) Stjórn og starfsmönnum Arion banka er óheimilt að beina fyrirmælum, tilmælum eða ábendingum til stjórnarmanna eða starfsmanna Fram sem miða að eða geta haft þau skaðlegu áhrif sem tilgreind eru í c-lið.**
- e) Tryggja skal að starfsmenn Eignabjargs hafi ekki aðgang að upplýsingum um viðskiptavini bankans, annarra en þeirra sem falla undir**

eignarhaldsfélagið og teljast vera eðlilegar upplýsingar fyrir aðila sem reka fyrirtæki í eigu eignarhaldsfélagsins, sbr. einnig gr. 2.7.

- f) Eignabjarg skal móta sjálfstæða eigendastefnu fyrir Fram. Meðal annars skulu fyrirtækinu sett sjálfstæð rekstrarmarkmið. Hafa skal eðlileg arðsemissjónarmið að leiðarljósi í rekstri Fram. Eignabjarg skal gera skýrar kröfur til stjórnenda Fram um að þeir fylgi eigendastefnu þess og kröfu um eðlilega arðsemi.
- g) Æðstu stjórnendur bankans skulu aðeins taka þátt í almennri stefnumótun Eignabjargs og taka þátt í mikilvægum ákvörðunum um rekstur félagsins. Að öðru leyti skal starfsemi Eignabjargs vera sjálfstæð.
- h) Starfsemi Eignabjargs skal hýst utan bankans. Skilgreina skal þjónustu stoðdeilda bankans við Eignabjarg og skal tryggja að sú þjónusta falli að öðrum ákvæðum þessarar greinar.
- i) Arion banki skal gera samning við Eignabjarg um fjármögnun og markmið rekstrar þess þar sem meðal annars skal koma fram hvaða arðsemiskröfu bankinn gerir til Eignabjargs.
- j) Stjórnarmenn og starfsmenn Eignabjargs skulu undirrita yfirlýsingu. Í henni skal hlutaðeigandi lýsa því yfir að hann hafi kynnt sér þau fyrirmæli sem felast í ákvörðun þessari og hann heiti því að virða þau að öllu leyti að viðlagðri ábyrgð. Æðstu stjórnendur bankans skulu einnig undirrita samskonar yfirlýsingu.

2.3

Tryggja skal sjálfstæði Fram gagnvart banka

Fram skal rekið sem sjálfstætt félag undir Eignabjargi. Meirihluta stjórnar Fram skulu skipa stjórnarmenn sem eru óháðir Arion banka í skilningi b-liðar 2. mgr. greinar 2.2. Ákvæði þetta tekur gildi sex mánuðum frá gildistöku skilyrða þessara. Fram að þeim tíma skal Arion banka heimilt að skipa stjórn Fram með sama hætti og nú er.

2.4

Tryggja skal sjálfstæði milli Fram og tengdra fyrirtæka

Tryggja skal fullt sjálfstæði milli Fram og keppinauta og mikilvægra viðskiptavina Fram sem eru eða munu verða, að fullu eða hluta, í eigu Arion banka (nefnd hér eftir tengd fyrirtæki.

Arion banka er óheimilt að sameina rekstur Fram við önnur dótturfélög sem nú eru í eigu Arion banka eða bankinn kann að eignast eða ná yfirráðum yfir síðar, án samþykkis Samkeppniseftirlitsins.

Arion banki skal tryggja að starfsmenn bankans miðli ekki viðkvæmum upplýsingum um starfsemi framangreindra fyrirtækja til óviðkomandi aðila.

2.5

Óheimilt er að hlutast til um viðskipti milli Fram og tengdra fyrirtækja

Ef um er að ræða viðskipti á milli Fram og tengdra fyrirtækja skulu þau vera á viðskiptalegum forsendum eins og um viðskipti milli ótengdra aðila væri að

ræða. Þá skal viðskiptastefna Fram vera algerlega óháð tengdum fyrirtækjum í eigu bankans. Hvorki bankinn né Eignabjarg skulu hafa afskipti af viðskiptum á milli Fram og tengdra féлага. Er bankanum t.d. óheimilt að beita sér fyrir því að Fram beini viðskiptum til tengdra fyrirtækja. Jafnframt er bankanum óheimilt að stuðla að því að tengd fyrirtæki eigi viðskipti við Fram.

2.6

Bankanum er óheimilt að hlutast til um viðskipti milli Fram og annarra viðskiptavina bankans

Bankanum er óheimilt að hafa afskipti af viðskiptum milli Fram og annarra viðskiptavina bankans. Þannig er bankanum t.d. óheimilt að beita sér fyrir því að viðskiptavinir hans beini viðskiptum sínum til Fram eða að Fram beini viðskiptum sínum til annarra viðskiptavina bankans.

2.7

Bankinn skal gæta jafnræðis og trúnaðar milli Fram og viðskiptavina bankans. Bankinn skal gæta jafnræðis og trúnaðar milli Fram og viðskiptavina bankans. Arion banki skal gæta jafnræðis á milli Fram og annarra viðskiptavina bankans. Skal bankinn tryggja að sömu aðilar innan bankans séu ekki viðskiptastjórar (starfsmenn útlánasviða sem bera ábyrgð á útlánum til einstakra viðskiptavina) annars vegar Fram og hins vegar helstu viðskiptavina Fram, birgja eða keppinauta sem jafnframt eru í viðskiptum við bankann.

Arion banki skal tryggja með nauðsynlegum aðgerðum að viðkvæmar upplýsingar sem bankinn býr yfir um keppinauta eða viðskiptavini Fram berist ekki til Fram.

Arion banki skal tryggja með nauðsynlegum aðgerðum að viðkvæmar upplýsingar sem bankinn býr yfir um Fram berist ekki til keppinauta eða viðskiptavina Fram.

3.

Upplýsingagjöf

3.1

Opinber upplýsingagjöf um starfsemi Eignabjargs og framkvæmd á skilyrðum Eignabjarg skal birta á heimasíðu sinni upplýsingar um eftirfarandi að lágmarki:

- a) Skipan stjórnar Eignabjargs og starfsmenn.
- b) Skipurit Eignabjargs.
- c) Lista yfir eignarhluti Eignabjargs í einstökum fyrirtækjum og stærð þeirra, ásamt upplýsingum um fulltrúa Eignabjargs í stjórn viðkomandi fyrirtækis.
- d) Aðkeypta þjónustu Eignabjargs frá Arion banka.
- e) Efni samnings Eignabjargs við Arion banka um fjármögnun félagsins svo ljóst sé hver efnahagsleg tengsl félagsins og bankans séu.
- f) Almennar upplýsingar um hvernig Eignabjarg hyggst tryggja að ákvörðun þessari sé fylgt.

Arion banki skal að lágmarki birta á heimasíðu sinni upplýsingar sem útskýra framkvæmd bankans á þessari ákvörðun.

3.2

Opinber upplýsingagjöf um starfsemi Fram

Á meðan Fram er undir yfirlýðingum Arion banka skulu eftirfarandi upplýsingar um starfsemi og rekstur Fram vera aðgengilegar opinberlega, t.d. á heimasíðu félagsins:

- a) Upplýsingar um skipan stjórnar Fram ásamt upplýsingum um forstjóra félagsins og eftir atvikum lykilstjórnendur. Þá skal upplýsa um allar breytingar á skipan stjórnar þegar þær eiga sér stað.
- b) Upplýsingar um stærð eignarhlutar bankans og breytingar á honum, þegar þær eiga sér stað.
- c) Hafi söluférli samkvæmt grein 1.2 ekki hafist fyrir 1. júlí 2011 og þar til slíkt söluférli hefur hafist, skal birta opinberlega ársreikning og hálfársuppgjör Fram á því tímabili. Birtingin skal fara fram eigi síðar en þremur mánuðum eftir að uppgjörstímabili lýkur. Ársreikningur og hálfársuppgjör skal að lágmarki innihalda rekstrarreikning, efnahagsreikning, sjóðsstreymisyfirlit og eiginfjáryfirlit fyrir viðkomandi tímabil ásamt útreikningi á hreinum hagnaði á hlut fyrir árið/tímabilið. Skulu birtir reikningar félagsins vera útbúnir í samræmi við ákvæði laga nr. 3/2006 um ársreikninga og framsetning þeirra vera nægilega ítarleg til þess að gefa glögga mynd af rekstrinum. Jafnframt skal gera grein fyrir áritun endurskoðanda sé reikningur félagsins endurskoðaður.

4.

Eftirlit

4.1

Eftirlit innan bankans og Eignabjargs

Stjórn Arion banka skal fela óháðum aðila eða aðilum eftirlit með því að skilyrðum ákvörðunar þessarar sé fylgt. Með óháðum aðila er hér átt við aðila sem ráðinn er af stjórninni og kemur ekki með neinum hætti að framkvæmd skilyrða ákvörðunar þessarar eða starfsemi bankans eða Eignabjargs sem tengist skilyrðum ákvörðunarinnar.

Skal stjórnin tryggja að viðkomandi eftirlitsaðili njóti nægilegra heimilda og sjálfstæðis til þess að geta framkvæmt þetta eftirlit með trúverðugum hætti. Skal t.d. tryggt að eftirlitsaðilinn geti aflað sér utanaðkomandi sérfræðiaðstoðar ef hann telur þörf á því. Skal stjórnin upplýsa Samkeppniseftirlitið fyrir 15. apríl nk. um hvernig framangreint verður tryggt.

Eftirlit samkvæmt 1. mgr. skal að lágmarki fela í sér eftirfarandi:

- a) Að gengið sé úr skugga um hvort farið hafi verið að ákvörðun þessari af hálfu bankans, Eignabjargs og Fram. Í því felst mat á því hvort verkferlar bankans séu fullnægjandi og hvort farið hafi verið eftir þeim.

- b) Að sérstaklega sé kannað hvort eru eðlileg arðsemissjónarmið séu höfð að leiðarljósi í rekstri Fram.
- c) Að fylgst sé með því að stjórnarmenn Eignabjargs, Fram og annarra félaga eftir því sem við á uppfylli skilyrði ákvörðunar þessarar.
- d) Að fylgst sé með því að viðskipti bankans við fyrirtæki á tengdum mörkuðum eða sama markaði séu í samræmi við ákvæði ákvörðunar þessarar.
- e) Að fylgst sé með því að viðskipti Fram við Arion banka og félög í eigu bankans séu í samræmi við ákvæði ákvörðunar þessarar.
- f) Að fylgst sé með því hvort verulegar breytingar verða í rekstri Fram, s.s. með sölu tiltekinna rekstrareininga, opnun eða lokun þeirra.

Eftirlitsaðili skv. 1. mgr. skal senda Samkeppniseftirlitinu skýrslu um starf sitt fyrir lok apríl og októbermánaða þar til sala á Fram hefur átt sér stað. Skýrslan skal að lágmarki geyma þær upplýsingar og mat sem kveðið er á um í 3. mgr. þessarar greinar.

5.

Viðurlög

Brot á þeim fyrirmælum sem fram koma í ákvörðun þessari varða viðurlögum skv. IX. kafla samkeppnislaga.“

Samkeppniseftirlitið

Páll Gunnar Pálsson